

Årsmelding 2016

HivNorge®

Styreleder Leif-Ove Hansen (t.v.), Bente Bendiksen og Olav André Manum fra HivNorge sammen med den sør-afrikanske høyesterettsdommeren og hivaktivisten Edwin Cameron i Johannesburg.

PrEP, prioritering og samarbeid

Styreleder har ordet

HivNorge har i året som har gått, videreført å ha arbeidende styreleder. Det har styrket arbeidet i sekretariatet, og gitt tyngde i vårt politiske og organisatoriske arbeid. Vi har økt medlemsaktiviteten på alle måter, samtidig som vi har gjort oss svært synlig som en politisk organisasjon som får gjennomslag for våre saker! Det er noe alle medlemmer og støttespillere skal ha en stor takk for og være stolte av!

HivNorge har i året som har gått, jobbet mye med viktige politiske helse spørsmål for mennesker som lever med hiv, og for forebygging av hiv. Jeg vil mene at den mest konkrete helsepolitiske seieren i 2016 var PrEP (preeksponeringsprofylakse), som vi vil se gode effekter av i årene som kommer, med nedgang i hivtallene. PrEP er kort forklart forebyggende behandling for hivnegative i risiko for å få hiv. Dette er en sak HivNorge har kjempet for i to år, og 19. oktober 2016 sa endelig helseministeren at han ønsket å gjøre PrEP tilgjengelig – og gratis! Den 5. januar 2017 startet Olafiaklinikken i Oslo med PrEP-behandling – ting går fort når grunnlaget er lagt. Dette er en av HivNorges viktigste seiere på flere år!

Den andre saken som jeg vil nevne, som lenge har vært på agendaen vår, og som ble behandlet av Stortinget dette året, er Prioriteringsmeldingen. Dette er en stortingsmelding som vil se på hvordan

man skal prioritere mellom ulike sykdomsgrupper, forebygging og behandlinger. Det har vært en uoversiktlig og vanskelig sak å jobbe med, da man har fått like mange ulike svar som politikere man har spurt om hva som vil være de ulike utfallene av forslagene i Prioriteringsmeldingen. Vi har vært svært bekymret for hvordan utfallet kan bli for mennesker som lever med hiv. Her var scenarier som at man kunne miste mulighetene for de beste medisinene og færre behandlingsalternativer. Videre at det var usikkert om smittevern ville være en del av vurderingen ved kost/nytte-analysen, slik at best mulig behandling også er best mulig smittevern, slik vi ser det. Siste ord om dette er ikke sagt, men våre merknader er blitt ført inn i Stortingets vedtak av Prioriteringsmeldingen og kan dermed ikke overses senere.

Samarbeid på feltet helhetlig ivaretagelse av mennesker som lever med hiv, som HivNorge ble tildelt hovedansvaret for av Helsedirektoratet, er godt i gang mellom organisasjonene. Vi opplever at det kommer til å bli lettere i 2017, da god kontakt og gode relasjoner er bygget gjennom året som har gått. HivNorge ser fram til å fortsette det gode samarbeidet i årene som kommer!

HivNorge har vært til stede på de lærings- og mestringkursene vi vet om at har blitt arrangert ved sykehusene i landet. Vi har også vært til stede med

stand og i parade på fem pride-arrangementer. I tillegg til dette har vi vært på flere andre møter og seminarer for å informere og dele kunnskap.

HivNorge er en nasjonal organisasjon, men vi ser at vi ikke kan fungere optimalt uten å få impulser utenfra, og heller ikke kan la være å dele den kunnskapen og støtten vi kan gi til andre organisasjoner som trenger det. Vi har deltatt på AIDS2016, på Høynivåmøte i FN, to PCB-møter i UNAIDS og samarbeidet med organisasjoner i Romania, Polen, Estland, Latvia, Litauen og Russland. Utenom dette går vårt vanlige Hiv-Norden-samarbeid der vi fortsatt har lederskapet.

I det nye året har jeg noen tanker om hva vi skal få gjort. Jeg håper flere vil være aktive i organisasjonen og bidra til at flere kan leve gode liv, men da trenger vi hjelp fra frivillige og likepersoner. Politisk skal vi jobbe hardt dette året for å få på plass gode ordninger for helse- og livsforsikringer, vi skal få ny forskning på hiv og eldre i samarbeid med FAFO og vi skal jobbe opp mot vår nye justisminister for å finne ut hva han mener vi kan gjøre med straffelovens §§ 237-238.

PrEP endelig i Norge

Sex uten angst

Ahmed Umar (bildet) lærte på skolen i Sudan at aids var Allahs straff for et syndig levesett. Det skremte livet av ham, skremte ham så mye faktisk at han lenge ikke maktet å ha sex. Når han turte å ha sex, måtte han gå gjennom mye angst før, under og etter sexen. Så mye at en stor del av livskvaliteten forsvant. PrEP ble redningen.

Han er vokst opp i Sudan under et strengt religiøst regime. Han ble lært opp til å frykte og hate homoseksualitet. Så hva gjør man da, når all kjærlighets-evne og tenning retter seg mot samme kjønn? Umar valgte å flytte til Norge i 2008 og søke politisk asyl på grunn av sin seksuelle orientering. I dag er han ferdig utdannet kunstner og skulptør fra Kunsthøyskolen og i ferd med å bli norsk statsborger. Han har allerede hatt flere utstillinger og var blant annet representert på utstillingen «Mina/meg» med den sørafrikanske fotografen Zanele Muholi under Pride i Oslo sommeren 2016.

- Det å ha sex er å leve ut en viktig side av menneskelivet, mener han, når man ikke klarer ha sex på en sunn måte, fratas man en vesentlig dimensjon. Kondom nyttet ikke. Straks gummiene var på, forsvant ereksjonen. For Umar ble PrEP redningen.

Seksuallivet innebar store plager: Jeg hadde konstant angst og var stresset. Jeg ble redd hver gang jeg

vurderte å møte noen. I samråd med legen fant han ut at PrEP eller den forebyggende hivmedisinen man tar før sex ville fungere bra. Den ble godkjent for bruk i Europa i sommer, og Umar er blant de første brukerne her i landet. PrEP forandret seksuallivet hans. Han våger nå å hengi seg til fysiske gleder uten mye angst. - Det er som om en viktig dimensjon i livet nå er på plass, slår han fast. Umar avviser at PrEP medfører eller leder til mange partnere og promiskuitet: - For noen måneder siden fikk jeg en tre måneders tilførsel, sier han, jeg har fremdeles litt igjen.

Men medisinen virker. Det er han overbevist om. Han har tatt en hivtest tre måneder etter at han begynte å bruke den forebyggende medisinen. Den var negativ. Testen var tatt mer enn tre måneder etter at han startet bruken og derfor innenfor det forsvarlige.

- Du tar medisinen omtrent 24 timer før du har planer om eller håper på sex, sier han med et smil,

- og i et par dager etter og dermed reduserer du risikoen betydelig. HivNorge er svært fornøyd med at Norge nå vil tilby PrEP gratis til dem som trenger det. - Dette er en seier for sikrere sex og for at folk kan ta ansvar for sin egen og andres seksuelle helse, sier styreleder Leif-Ove Hansen. - Vi vet at kondombruken generelt er nedadgående og statistikken viser at omfanget av seksuelt overførbare infeksjoner øker, derfor er det viktig at vi nå får PrEP så vi unngår hiv. Medikamentene er fleksible, man kan bruke det hver dag, eller etter behov.

PrEP skal kunne være tilgjengelig for alle, men noen grupper har høyere smittepress enn andre, og noen har større sjanse for å bli utsatt for hivsmitte. Derfor vil svært aktuelle grupper for PrEP være homoseksuelle og msm, transpersoner, og sexarbeidere.

Forskning bekrefter at PrEP har en hivforebyggende effekt. - Studier som Ipergay, PROUD og Iprex viser veldig gode resultater med hensyn til å beskytte mot hiv.

PrEP endelig i Norge

Regjeringen godkjente PrEP i november

Gratulerer med PrEP, Norge! PrEP står for pre-eksponerings-profylakse. Det er hivmedisin som hivnegative kan ta slik at de ikke får hiv. PrEP kan tas når man er i risiko for hivsmitte, eller daglig hvis det er det mest praktiske.

Det har vært en to år lang jobbperiode for HivNorge før vi fikk gjennomslag for at PrEP skulle være tilgjengelig og gratis. Vi har i 2016 hatt utallige møter med politikere, rådgivere, embetsverket og andre organisasjoner som er meningsbærende. Vi jobbet også for å få de PrEP-brukerne vi visste om til å være synlige i media, og vi lyktes svært godt med å ha flere oppslag i landsdekkende aviser og magasiner. Litt etter litt har tonen endret seg rundt hva PrEP er og hvor effektivt det kan være som forebyggende verktøy for enkelte, og da særlig homofile, transpersoner og menn som har sex med menn.

De moralistiske skeptikerne er det fortsatt noen av, og de som mener at man bør prioritere annet vil selvfølgelig ikke bruke en krone på forebygging blant en gruppe som ikke har en "ansvarlig" seksualitet. Likevel; forebygging, formuften og langsiktig tankegang vant vi heldigvis med denne gangen. Framsynte infeksjonsleger hadde allerede begynt å foreskrive PrEP, så det hastet litt å få på plass et lavterskeltilbud for alle som forespurte behandlingen. Helsedirektoratet kom med en fantastisk grundig og veldokumentert rapport om PrEP høsten 2016, og 19. oktober erklærte en rørt helseminister at PrEP ble tilgjengelig og gratis. Fra 5. januar 2017 tilbyr Olafiaklinikken i Oslo PrEP til alle som har behov for det. Vi vet at det var ca. 50 PrEP-brukere før Olafiaklinikken åpnet sitt tilbud, og de har 165 personer som venter på vurdering om de har behov for PrEP.

Godt politisk håndverk er oppskriften for gjennomslag for sine fanesaker, PrEP i Norge er et klart bevis på at små organisasjoner kan få gjennom hva det skulle være bare man gjør arbeidet som skal til.

Helse- og omsorgsminister Bent Høie godkjente bruk av PrEP senhøstes 2016. Her sammen med generalsekretær Anne-Karin Kolstad og HivNorges styreleder Leif-Ove Hansen.

Prioriteringsmeldingen

Merknader vil sikre at alle fortsatt får de beste medisinene

I 2015 la regjeringen frem en egen stortingsmelding (St. meld. 28 Legemiddelmeldingen - Riktig bruk - bedre helse) om prioriteringer i helsetilbudet. Her åpnet de for å se nærmere på de ulike medisinene som skulle ligge under blåreseptforskriftens § 4 - legemidler ved smittsomme sykdommer. HivNorge jobbet aktivt mot Stortinget og regjeringen i denne saken, da vi så at dette kunne ramme hivlegemidler som ligger innenfor blåreseptforskriften § 4. Stortinget besluttet at det skulle kunne legges til rette for en kost/nytte-analyse av legemidler knyttet til paragrafen. Når så regjeringen i 2016 la frem St.meld. 34 -Verdier i pasientens helsetjenester, også kalt Prioriteringsmeldingen, var det klart at de ønsket å åpne for at alle hivmedisiner skulle vurderes gjennom en kost/nytte-analyse, på linje med alle andre medisiner.

HivNorge har derfor i hele 2016 jobbet systematisk overfor Stortinget, partigrupper, departementet og ikke minst helse- og omsorgskomiteen og meldingens saksordfører. Vi har deltatt på høringer, hatt enkeltmøter med politikere, helse- og omsorgsministeren og utarbeidet en rekke faglige dokumenter med mål om fortsatt å sikre dagens regime som tilsier at alle som lever med hiv skal få tilgang på hivmedisiner og kunne foreta bytte ved mulige bivirkninger, uten at finansiering er avgjørende.

Dagens regime er kanskje et av moderne medisins

største suksesser og har bidratt til at over 98 prosent av alle som lever med hiv i Norge i dag er på vellykket medisinering, som igjen betyr at de i praksis er helt smittefrie. Vi har i dag over 30 hivmedisiner tilgjengelig i Norge, og det kommer stadig nye hivmedisiner som vil bedre livskvaliteten til brukerne.

HivNorge har vist forståelse for intensjonene i Prioriteringsmeldingen om at det må gjøres prioriteringer innenfor helsesektoren, og støtter regjeringens ønske om å sikre billigere medisiner fra legemiddelindustrien. Men vi har vært svært tydelige på at selve prinsippet som ligger til grunn i meldingen om kost/nytte-analyse av alle medisiner, vil ramme dagens vellykkede hivmedisinering og således resultere i at hivmedisinering som det viktige forebyggende tiltaket det også er, vil svekkes. Vi har vært svært bekymret for hvordan utfallet kan bli for mennesker som lever med hiv. Her var scenarier som at man ville miste mulighet for de beste medisinene, færre behandlingsalternativer, samt at det var usikkert om smittevern ville vektlegges. Derfor la sterkt vekt på at smittevern må være en viktig del av kost/nytte-analysen.

Vi har gjennom hele prosessen hatt en dialog med legemiddelindustrien for å sikre oss mest mulig kunnskap om finansiering og utvikling av medisiner. Vi har også hatt tett dialog med Norsk forening for infeksjonsmedisin og en rekke infeksjonsmedis-

inere på de ulike sykehusene rundt om i landet.

Det har vært en svært krevende sak å jobbe med, da man i prosessen har fått like mange ulike svar avhengig av hvilke politikere man har snakket med. Etter dialog med saksordføreren i helse- og omsorgskomiteen og andre av komiteens medlemmer, lyktes vi med å få med to egne merknader som vi mener vil sikre at dagens regime innenfor hivmedisiner vil kunne bestå. Og - smittevern er trukket frem som et viktig element.

Merknadene er ført inn i Stortingets vedtak av Prioriteringsmeldingen og kan dermed ikke overses senere. Men vi anser at dette er en sak vi må holde langt fremme i årene fremover. Det vil komme krav om kostnadseffektivitet innenfor alle sykdomsgrupper og krav om stadig lavere kostnader på medisiner. HivNorge vil derfor ha tett dialog med infeksjonsleger og sykehusene for å overvåke eventuelle utfordringer som måtte komme. Og vi vil følge den politiske prosessen tett, da prioriteringer innenfor helse og medisin vil være et kontinuerlig tema i årene fremover.

Prioriteringsmeldingen

Livskvalitet og samfunnsøkonomi

Den såkalte Prioriteringsmeldingen var en viktig sak for HivNorge gjennom store deler av 2016. Hivpositive interesseorganisasjon fryktet at politikken som meldingen la opp til, ville sette smittevernet i fare og forringe hivpositives livskvalitet. HivNorge har derfor arbeidet for å få inn kunnskapsbaserte merknader i meldingen slik at man unngår økt smittepress, dårligere etterlevelse og forringet livskvalitet. Det er haldenseren Roger Dybedahl (bildet) glad for. Uten innspillene fra HivNorge ville livet hans ha kunnet bli svært annerledes på grunn av Prioriteringsmeldingen.

Dybedahl har levd med hivmedisiner i tre år. Det har vært gode år der han har kunnet gjenoppbygge livet sitt. Han er smittefri, har ikke målbar virusmengde i blodet og CD4-tallene er høye. Alt er som forventet og som det skal være. Han er frisk, livet er godt og på det jevne.

- Jeg går nå på én pille om dagen, forteller Roger. Han begynte med tre ulike tabletter, men byttet raskt til én. Det fungerer mye bedre. Etterlevelsesnivået blir mye større når du kan ta én liten pille mot tre store.

Den røslige og humoristiske karen fra Halden legger ikke skjul på at han tilhører venstresiden i politikken, og han sier at han mistenker regjeringen for å ha villet gjøre hivpositive til en salderingspost for skattelette. Det synes han er dårlig politikk: - Vi

er rundt regnet 5 000 som lever med hiv i dette landet, sier han, også regjeringen er ansvarlig for at det ikke blir langt flere.

Det - altså flere hivpositive - frykter han ville ha kunnet bli konsekvensen dersom forslagene i Prioriteringsmeldingen hadde blitt satt ut i livet: - Økt smittepress, dårligere etterlevelse, flere smittebærende hivpositive og dermed flere som blir smittet og opptar plass og tid på legekontorer og sykehus. Det er dårlig samfunnsøkonomi og medfører også dårligere livskvalitet for den enkelte hivpositive.

- Hivpositive er en så liten gruppe og har så liten politisk slagkraft at de raskt hadde kunnet ofres dersom ulike pasientgrupper blir satt opp mot hverandre!

Før HivNorge fikk gjennomslag for sine merknader var Dybedahl bekymret: Hvis han skulle ha måttet gå over på andre medisiner - fordi myndighetene ville spare penger og gjøre færre medisiner tilgjengelig - ville det gå utover det psykososiale, livet ville bli mer masete og det ville bli mer byråkrati.

Det ville ikke bare han, men alle hivpositive ha måttet forholde seg til. - Det spørs om det ville være å spare penger.

For egen del tror Dybedahl det ville ha blitt vanskeligere med etterlevelse om han måtte gå tilbake til tre piller om dagen, men han er sikker på at han vil klare det om det bare er størrelsen på tabletten det kommer an på. Skulle han bli satt på medisiner med bivirkninger, fordi bedre medisiner ikke vil være tilgjengelige på grunn av pris - er han redd etterlevelsen ville ha blitt mer problematisk.

- Livskvaliteten min og vår ville ha tapt seg, det er Dybedahl helt klar på. Han ser klart at mange hivpositive som i dag er i full jobb og bidrar til samfunnet, sannsynligvis ville ha mistet mye av arbeidsevnen. Det synes han heller ikke er noen god måte å spare penger på.

- Gjennom sitt arbeid med Prioriteringsmeldingen har HivNorge ikke bare spart pasientgruppen hivpositive for nedsatt livskvalitet, de har også spart samfunnet for økte utgifter, sier Dybedahl fornøyd.

” Gjennom sitt arbeid med Prioriteringsmeldingen har HivNorge spart samfunnet for økte utgifter ...

Samarbeid og tiltak for mennesker som lever med hiv

Flere aktører samarbeider nå om ulike tiltak

Helsedirektoratet innførte fra 2016 en ny ordning for tilskuddsmidler til hivfeltet i Norge. Den nye ordningen er tredelt, og hovedsatsningsområdene er forebygging overfor menn som har sex med menn, overfor migranter og helhetlig ivaretagelse av mennesker som lever med hiv. Ordningen skal bidra til økt samarbeid mellom aktørene på feltet, med én aktør for hvert felt som har hovedansvaret, samt en mer forutsigbar situasjon ved at tilskuddsmidlene gis for tre år. Det er også mulig å få tilskudd til ettårige prosjekter.

HivNorge har fått hovedansvaret for helhetlig ivaretagelse av mennesker som lever med hiv og sammen med samarbeidspartnerne Nye Pluss, Aksept, Kirkens bymisjon Trondheim, Bergen og Haugalandet, har vi startet det offisielle utvidede samarbeidet. Vi har hatt flere møter for å avklare roller og planlegge og gjennomføre felles tiltak/aktiviteter. Vi har utviklet felles rapporteringsverktøy og sett på utviklingen av ytterligere samarbeid fremover. Videre har flere nye aktører blitt en del av samarbeidet fra og med 2017, slik som Kirkens bymisjon Stavanger, Kirkens bymisjon Haugalandet og Tverrkulturell Helseinfo.

Noen av tiltakene HivNorge kunne tilby mennesker som lever med hiv gjennom året, ble utført sammen med våre samarbeidspartnere, andre kun i regi av HivNorge. Alle tiltakene har som målsetting

å bidra til økt mestring av å leve med hivdiagnosen, blant annet gjennom kunnskapsøking, bevisstgjøring og styrking av egne menneskelige ressurser, likepersonarbeid, å treffe andre i samme situasjon, erfaringsutveksling og nettverksbygging. Noen av aktivitetene er åpne for alle, mens andre er mer målgrupperettede.

HivNorges temamøter er åpne for alle og i 2016 arrangerte vi tolv temamøter og debatter, og med over 500 deltakere. Vi satte fokus på ulike temaer av interesse for mennesker som lever med hiv, og flere av temamøtene er utviklet av og med frivillige i HivNorge og blir evaluert av deltakerne.

Temamøtene har blitt svært populære og vellykkede og har mange deltakere. Stadig kommer det nye til. I tillegg til det faglige programmet, er temamøtene også en arena for nettverksbygging og erfaringsutveksling. I evalueringene løftes det frem at det sosiale aspektet ved temamøtene også er av stor betydning. Det oppleves som en trygg arena som gir tilhørighet til et miljø.

Temaene i 2016 har vært om hivmedisiner, bivirkninger og interaksjoner, om TISA-avtalen vil ha særskilt betydning for mennesker som lever med hiv, om kondombruk blant menn som har sex med menn, hiv og åpenhet, analsex, om hiv, sex og juss, oppdateringer fra det bioteknologiske selskapet Bionor

om immunbehandling av hiv, nettverksmøte med den rumenske organisasjonen Semper Musica Association og om vaksiner for mennesker som lever med hiv. I samarbeid med organisasjonen Tverrkulturell helseinfo arrangerte vi et temamøte om seksuelt overførbare infeksjoner, for mennesker med innvandrerbakgrunn, og sammen har vi oversatt quizene vi benytter under Pride for å øke kunnskapen om hiv, til flere språk slik at de kan benyttes som informasjonstiltak.

Seminaret Ny positiv tenning ble ledet av Tore Holte Follestad, sykepleier og spesialist i sexologisk rådgiving, og er for menn som har sex med menn. Under en hyggelig forsommerhelg sammen med andre hivpositive delte man erfaringer og fikk verktøy for en ny tenning på livet – og seksuallivet. Gjennom workshop og samtale med sexolog og andre hivpositive, tok man i løpet av helgen for seg hvordan livet og seksualiteten endrer seg med hivdiagnosen.

I samarbeid med Nye Pluss inviterte HivNorge i 2016 kvinner som lever med hiv fra ulike deler av landet til et felles planleggingsmøte. Formålet var å finne en modell for utvikling av lokale nettverk for kvinner som lever med hiv i årene fremover. Under møtet fikk vi innspill som er lagt til grunn for søknad om midler fra myndighetene for 2017/2018 til etablering av ulike kvinnenettverk i flere deler av

landet. Disse skal gjøres i samarbeid med våre samarbeidspartnere i de ulike byene, som blant andre Aksept, Kirkens bymisjon i Bergen og Trondheim.

De populære selvhjelpskursene arrangeres i samarbeid med Norsk selvhjelpsforum, et nasjonalt kompetansesenter for selvhjelp. Som i tidligere år lærte også deltakerne denne gangen om ulike verktøy de kan bruke for å sette seg i bedre stand til å håndtere hverdagen. Erfaringer om å leve med hiv deles både i plenum og i egne arbeidsgrupper over tre dager. Selvhjelp er å sette i gang en prosess fra å være passiv mottaker til deltaker i sitt eget liv.

Kurset ble utviklet i samarbeid med tidligere deltakere og ble svært vellykket. Det var en fin blanding av både nye deltakere og deltakere som har deltatt tidligere. Kombinasjonen av mennesker som har levd med diagnosen lenge og i kortere tid var også svært vellykket. Dette ga en god erfaringsutveksling. De tidligere deltakerne anbefalte også økt antall med arbeidsgruppeøkter, noe som også viste seg å være et godt grep, da mange synes det er enklere å snakke åpent i mindre fora.

Fagkonferansen HIV16 ble arrangert i samarbeid mellom Nye Pluss, St. Olavs hospital og HivNorge. En rekke fremstående eksperter fra inn- og utland foredro om ulike aspekter ved hiv og medisiner, som for eksempel langtidsvirkninger, interaksjoner,

komorbiditeter og dosering. Deltakerne var hivpositive, pårørende, helsepersonell, representanter fra organisasjoner og medisinindustrien og tok sikte på å bidra til kunnskapsøkning om hiv.

I samarbeid med Nye Pluss har HivNorge i 2016 hatt flere tiltak sammen med sykehusene, som dialogmøter for å utvikle samarbeidet mellom infeksjonsmedisinske avdelinger og pasientorganisasjoner, lærings- og mestringskurs (LMS) og likepersonkurs.

Noen av aktivitetene som tidligere i hovedsak har vært frivillig arbeid, har utviklet seg til å også bli treffarenaer for erfaringsutveksling og nettverksbygging. Pakking av informasjonsmateriell og sosiale samlinger for frivillige er noen av disse aktivitetene. For at så mange som mulig av de som ønsker å delta skal få muligheten til det, har vi i året som har gått i hovedsak lagt dette til ettermiddager/kvelder.

” Erfaringer om å leve med hiv deles både i plenum og i egne arbeidsgrupper ...

Selvhjelpsseminarene

En fin anledning til å komme seg bort fra hverdagen, tausheten og hemmeligholdet

Karin Valvik (bildet) har levd med viruset siden 2009. I likhet med mange andre som tester hivpositivt, følte hun seg alene om problemene. Man må takle alt på egen hånd; angsten, forestillingene om at nå er det slutt på sexlivet, skammen over å ha blitt smittet, hvor kan man snakke om alle disse problemene og spørsmålene som tårner seg opp. For Valvik ble noe av løsningen et mestrings- og selvhjelpskurs. Vi tok en prat med Valvik om hennes erfaringer. Hun er svært glad for dette tilbudet og vil ikke ha noen problemer med å anbefale andre å gjøre det samme.

- Hva gjør man på et selvhjelpskurs?

- På et selvhjelpseminar/kurs via HivNorge møter man andre med hiv. Målet er å bli kjent med andre i samme situasjon og kunne bruke andres erfaringer til å komme seg videre ved lignende problemstillinger. Eller bare få et nettverk der ordet hiv er lov å bruke. For etter at hiv ikke lenger er noen dødsdom og dramatikken rundt viruset er borte, så har omgivelsene mistet interessen for det å leve med hiv. Det er nesten tabu i sosiale sammenhenger, og det er nødvendig med fristeder hvor det er lov å snakke om hiv og utfordringene som er knyttet til det å leve som hivpositivt.

- Hvem deltar?

- De som deltar er folk som lever med hiv. Enkelte er nydiagnostiserte, andre har levd med hiv i lang

tid. Folk i alle aldre, kjønn, legning og livssituasjon er med. De kommer fra mange ulike steder i landet.

- Er det skremmende?

- Jeg har en opplevelse av at alle får det bra på et selvhjelpseminar. Lederne på kurset og de ansatte fra HivNorge sikrer at alle blir møtt på skikkelig vis. Om man ønsker det, kan man komme på kontoret til HivNorge først, før de andre kommer, for å få en slags mental forberedelse. Da får man en mykere overgang til bussen som tar oss til selvhjelpseminaret. Mange er nok nervøse for å treffe andre første gang. Men på bussturen forsvinner det meste av redselen. Dessuten vet vi at vi selv bestemmer hvor mye vi vil dele av private tanker og opplevelser. Det er betryggende.

- Hva slags utbytte ar du fått av disse kursene, hvilken nytte har de i dagliglivet?

- Selvhjelpsseminarene har hjulpet meg masse. Det var der jeg første gang møtte andre med hiv.

Via seminaret fikk jeg satt ord på følelser jeg bar på rundt viruset. Jeg fikk nye venner. Og jeg lærte meg

at jeg ikke er den eneste i verden som har hiv. Det var et viktig skritt ut av isolasjonen. Etter hvert som jeg har vært på flere seminarer, har jeg brukt Norsk Selvhjelpforums metoder til å tenke annerledes og bedre om livet. Nettverk mitt har blitt større og jeg tenker ikke lengre at hiv er hemmende i hverdagen.

- Hvorfor vil du anbefale andre å ta lignende kurs?

- Jeg vil virkelig anbefale folk å ta selvhjelpskurs. Det er en fin anledning å komme seg bort fra hverdagen, der tausheten, hemmeligholdet, skammen og ensomheten man sliter

med i det daglige ofte føles vondt. På selvhjelpskurs møter man andre som har levd lenger med hiv, og en ser at livet ikke stopper opp tross viruset.

- Hva om de er redde og frykter for anonymiteten?

- Anonymiteten - om man ønsker det - blir godt ivaretatt. Ingen får lov til å nevne andre på sosiale medier, til venner, kjente eller pårørende. Taushetsplikt gjelder for alle. Det er heller ingen fotografering. Til middag og ellers på hotellet blir vi omtalt som Norsk Selvhjelpsforum.

Plussprisen 2016

Plussprisen for 2016 ble tildelt professor emeritus Johan N. Bruun (bildet) under HivNorges årlige fagseminar på verdens aidsdag. En overrasket, glad og rørt Bruun er tydelig stolt av prisen.

I begrunnelsen for årets tildeling av Plussprisen sa styreleder Leif-Ove Hansen i HivNorge at Bruun har vært en av kandidatene for Plussprisen i flere år. – Han er en av dem som har jobbet med hiv lengst i verden! Jeg er utrolig stolt over å kunne gi vår beste anerkjennelse av den jobben Bruun har gjort og fortsatt gjør, for mennesker som lever med hiv.

Bruun oppfyller kriteriene for prisen til fulle og har gjort det i over snart 40 år. Han har ikke bare vært en medisinskfaglig stemme, men også satt fokus på andre aspekter rundt hiv slik som holdninger og stigma i samfunnet.

Johan Nikolai Bruun er professor i infeksjonsmedisin, først ved Oslo universitetssykehus Ullevål, og senere ved Tromsø universitetssykehus. Han er en av nestorene innen norsk infeksjonsmedisin. Han var blant de første som tok imot og behandlet hivpositive pasienter i Norge. Johan Bruun er en av pionerene i norsk og internasjonal hiv- og aidsmedisin. Bruun har for mange av sine yngre kolleger stått som den fremste innen det hivmedisinske miljøet i Norge i alle år. Bruun har også arbeidet

internasjonalt, blant annet ved Haydom-sykehuset i Tanzania. Bruun er nå pensjonist.

HivNorge har delt ut Plussprisen siden 1997, og årets pris er den 20. i rekken. Prisen går til en person, en institusjon eller en organisasjon som fyller ett eller flere av følgende kriterier:

- setter hiv på dagsordenen
- bidrar til å gi hiv et ansikt
- reduserer myter og stigma rundt hiv
- har bidratt med langvarig innsats for mennesker som lever med hiv, deres rettigheter og situasjon for øvrig.

Det er styret i HivNorge som deler ut prisen, etter forslag innkommet fra medlemmer og andre.

Tidligere vinnere:

2015	Kim Fangen
2014	Sigrun Møgedal
2013	Merete Klausen
2013	Plussprisen spesial til Svein-Erik Ekeid
2012	Sykepleierne ved infeksjonsmedisinsk avdeling på Ullevål
2011	Stig Frøland
2010	Per Miljeteig
2009	Andrés Lekanger
2008	Ragnhild Rosseland og HKH Kronprinsesse Mette-Marit
2007	Gemma Myking
2006	Haakon Aars
2005	Helge Fisknes
2004	Torbjørn Bentsen
2003	Anne Olsen
2002	Sosialmedisinsk senter
2001	Else Aasegg
2000	Frivillighetsentralen
1999	Dinamo Reklamebyrå
1998	Sir Elton John
1997	Operasjon Dagsverk

Informasjon

Informere der folk er

HivNorges informasjonsarbeid har klare definerte målgrupper, og informasjonen tilpasses deretter. Som interesseorganisasjon for mennesker som lever med hiv, er målgruppene først og fremst hivpositive og pårørende. Videre er det viktig med et omfattende informasjonsarbeid overfor beslutningstakere som kan ha innvirkning for dagliglivet til mennesker som lever med hiv. Det samme kan sies om fagpersonell som i sitt arbeid kommer i kontakt med hivpositive, som for eksempel helsearbeidere. Deretter er det viktig med et målrettet informasjonsarbeid overfor presse og publikum generelt for å øke kunnskapsnivået i befolkningen, noe som kan lette trykket i forhold til stigmatisering og diskriminering.

HivNorges informasjons- og kommunikasjonsstrategi bidrar til at virksomheten arbeider planmessig og forutsigbart, noe som bidrar til brukertilfredshet, omdømme og tillit. Den preges av profesjonell utforming og en gjenkjennbar visuell profil.

HivNorges ønsker å sette dagsorden og legge premisene for samfunnsdebatten omkring hiv og aids, og er derfor avhengig av god synlighet i det offentlige rom. Dette innebærer en aktiv og oppsøkende rolle for styre og ledelse i organisasjonen. Synligheten bidrar til endringer i kunnskapsnivået og holdningene til mennesker som lever med hiv blant folk flest, og markerer HivNorge som en ledende

organisasjon på feltet. HivNorges hovedkanaler i informasjonsarbeidet er digitale medier som egne websider og sterk tilstedeværelse i sosiale medier. Kommunikasjon til medlemmene har i all hovedsak gått over fra papir og vanlig post til web, sosiale medier og elektronisk post. Organisasjonen følger nøye med på den teknologiske utviklingen og sørger for å være oppdatert med tanke på nye medier, både for informasjon og betalingsløsninger.

Selv om digitale medier spiller en viktig rolle som en av organisasjonens kommunikasjonsmetoder, er fysisk tilstedeværelse fortsatt betydningsfullt. I en årrekke har HivNorge vært til stede ved de årlige Oslo Pride-arrangementene, men har de siste årene utvidet sin synlighet med større stands og et mer spisset budskap. Under arrangementet i Spikersuppa i juni 2016 var gratis PrEP til definerte målgrupper hovedbudskapet ved siden av en presisering av at vellykket behandling gjør at hivpositive ikke er smittebærere. Som en konsekvens av at HivNorge er en landsomfattende organisasjon deltok vi også på Pride-arrangementene i Kristiansand, Stavanger, Bergen og Trondheim.

HivNorge utgir også et eget kvartalstidsskrift, POSITIV, som tar opp aktuelle saker omkring hiv, samt hvordan det er å leve med hiv. Det kommer ut med fire utgaver i året, er på 36 sider og har vært utgitt siden 2002. Bladets medisinske, psykologiske

og sexologiske stoff lages i nært samarbeid med infeksjonsmedisinere, psykologer og sexologer.

Som en del av informasjonsvirksomheten tilbyr HivNorge foredrag, både om hvordan det er å leve med hiv og om hivpositives rettigheter og plikter. Foredrag holdes for helsepersonell, studenter og andre interesserte, og i samarbeid med Aksept holdes jevnlig møter om rettigheter og plikter i forbindelse med introduksjonskursene for innvandrere. Hivinformantene er mennesker som lever med hiv, og som ved å fortelle sin egen historie personliggjør hiv overfor publikum og gir temaet en nærhet. Informantene holdt i 2016 foredrag ved høyskoler og universitet, fagforeninger og samarbeidspartnere. Alle hivinformantene i HivNorge gjennomgår en skoloring.

” Økt synlighet
i det offentlige rom er
særs viktig ...

Verdens aidsdag

#bryttausheten

I samarbeid med Prostituertes Interesseorganisasjon i Norge (PION) arrangerte HivNorge også i år faglig vorskpiel i forkant av verdens aidsdag. Hvordan mennesker som ruser seg kan ivareta egne grenser, migrasjon knyttet til hiv, samt regjeringens nye reseptordning for hivmedisiner, ble diskutert i en uformell setting av representanter fra ulike ungdomspartier og aktører fra ulike organisasjoner knyttet til feltet.

HivNorge inviterte, i samarbeid med organisasjonene Changemaker og Sex og Politikk, til et svært vellykket seminar på verdens aidsdag. Fagseminaret hadde en nasjonal og en internasjonal del, og foregikk både på norsk og engelsk. Utfordringer knyttet til spredningen av hiv er på verdensbasis svært komplekst, på tross av nyere medisinske fremskritt. Representanter fra internasjonale organisasjoner, forskere og representanter for den norske regjeringen diskuterte hvordan veien mot null ny smitte ser ut, og mulige tiltak som kan være aktuelle fremover. Videre ble det presentert en pilotstudie fra FAFO knyttet til eldre som lever med hiv i Norge, et tema som i økende grad blir aktuelt ettersom mennesker som lever med hiv lever lengre.

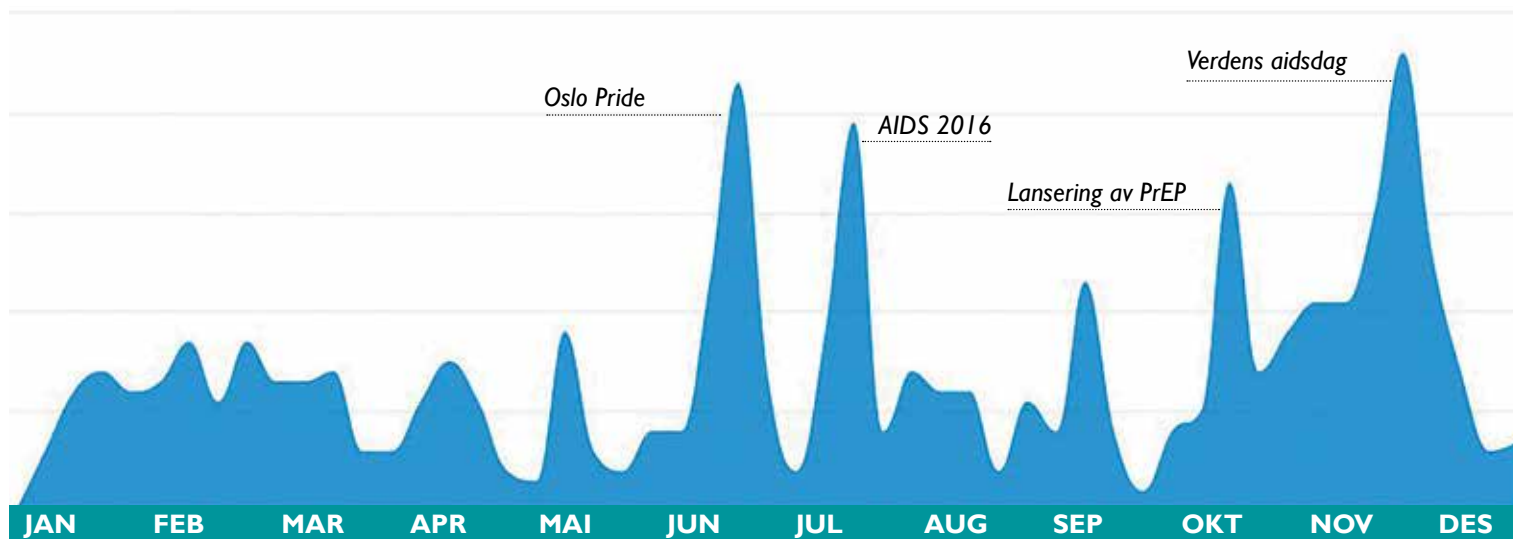
HivNorge hadde i 2016 koordineringsansvaret for fellesmarkeringen av verdens aidsdag i Norge, gjennom informasjonsarbeid og holdningskampan-

jen #bryttausheten. Kampanjen foregår primært i sosiale medier. Alle aktører på feltet, både gamle og nye, ble oppfordret til å delta i årets kampanje. Forut for årets markering ble det holdt et samarbeidsmøte, der det ble nedsatt en arbeidsgruppe som deltok i planleggingen av kampanjen frem mot selve dagen.

Årets markering var synlig i alle nasjonale, samt mange lokale medier. Ikke minst gjennom et eget bilag som ble distribuert sammen med Dagbladet på verdens aidsdag, der også frivillige fra organisasjonen var med på å fortelle sin historie. Lokale og nasjonale organisasjoner, samt ressurspersoner på hivfeltet og et tett samarbeid med Helsedirektoratet, bidro til dette løftet av hiv i det offentlige rom.

Presseomtale 2016

Rådgivningstjenesten

For mange som opplever psykososiale utfordringer, er HivNorge en naturlig samtalepartner

En av HivNorges målsettinger er å ivareta rettighetene og interessene til personer som lever med hiv. Organisasjonens rådgivningstjeneste er viktig for den enkelte, men også for å avdekke behov for endringer og politisk påvirkning. Rådgivningene er basert på et prinsipp om hjelp til selvhjelp, slik at de som tar kontakt har fått hjelp til å kunne løse sine egne utfordringer ved at det gis informasjon, henvisning til relevante bestemmelser, og at de er satt i kontakt med de rette instanser.

HivNorges rådgivningstjeneste bygger på mange års erfaring med personer som lever med hiv i deres liv og hverdag. Henvendelsene til rådgivningstjenesten omfatter juridiske, psykososiale og helserelevante henvendelser fra alle organisasjonens målgrupper; det være seg personer som lever med hiv, pårørende, helsepersonell og andre som kommer i kontakt med hivpositive gjennom sitt arbeid. Dette omfatter mediene, offentlige myndigheter og andre beslutningstakere, andre organisasjoner, samarbeidspartnere og publikum generelt.

Gjennom rådgivningstjenesten avdekker vi blant annet svikt i rutiner, retningslinjer som virker diskriminerende for hivpositive og manglende rettigheter. Rådgivningstjenesten gir god kunnskap til bruk i vårt påvirkningsarbeid og er et sentralt verktøy i å sikre hivpositives interesser på alle nivåer i samfunnet, spre informasjon og kunnskap om hiv og dets

smitteveier, hindre videre spredning og bekjempe frykt, fordommer og diskriminering.

Totalt mottok HivNorge 911 henvendelser fra hele landet i 2016, samt noen henvendelser fra utlandet. 26 prosent av henvendelsene var rettighetsrelaterte, 64 prosent helserelevante eller av psykososial art og 10 prosent var andre henvendelser.

Rådgivningen skjer via telefon, e-post, sosiale medier, brev og timeavtaler. Men også under vår oppsøkende virksomhet, det være seg foredrag og stands etc. mottar vi rådgivningshenvendelser. HivNorge etterstreber å ha en åpen dør, og en del benytter seg også av dette.

I løpet av 2016 hadde rådgivningstjenesten 300 besøkende og de fleste av disse kommer uten timeavtale.

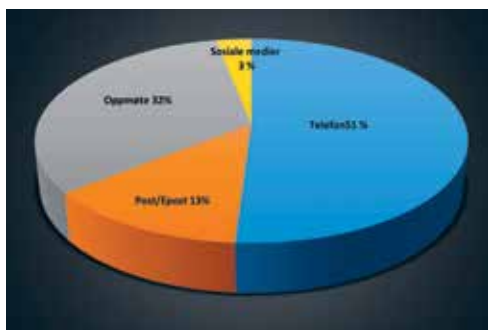
Den juridiske rådgivningen er en viktig del av den helhetlige ivaretagelsen av personer som lever med hiv. HivNorge er med sin juridiske kompetanse alene om å tilby juridisk rådgivning. Den juridiske kompetansen og erfaringen med juridiske spørsmål knyttet til det å leve med hiv er bygget opp over mange år. Den juridiske rådgivningen favner over et bredt spekter. Av henvendelsene vi mottok i 2016 av juridisk art handlet det blant annet om retten til behandling, helserefusjoner, diskriminering, tann-

behandling, rettigheter hos Nav, reiserestriksjoner, arbeidsrett, assistert befruktning, forsikring, opplysningsplikt, strafferett og ulike juridiske spørsmål i forbindelse med møter med helsevesenet (som f. eks. brudd på taushetsplikt) samt særrettigheter etter smittevernlovgivningen. Etter at straffeloven av 2005 ble ikraftsatt, merker vi en viss økning i henvendelser om hiv og straff.

Juridiske problemstillinger som har betydning for flere, behandles i artikler på www.hivnorge.no slik at rådgivning via websidene kan nå frem til flere.

HivNorge erfarer at psykososial rådgivning er av stor betydning. Dette gjelder de som benytter seg av HivNorges åpne dør, og de som kontakter rådgivningstjenesten via andre kanaler. For mange hivpositive som opplever psykososiale utfordringer relatert til et liv med hiv, er HivNorge en naturlig samtalepartner. I mange tilfeller ønsker den som har henvendt seg til oss å snakke med andre som er i samme situasjon, og mange opplever at HivNorges tilbud om likepersonarbeid av våre frivillige gir en betydelig psykososial støtte.

Det er ikke bare mennesker som lever med hiv som oppsøker rådgivningstjenesten, HivNorge opplever også stor pågang fra hivnegative som mener at de på en eller annen måte har vært i situasjoner som oppfattes å representere en risiko. Dette er

henvendelser som ofte innebærer psykososiale utfordringer. En betydelig andel av den helserettede rådgivningen omhandler henvendelser om hiv generelt, smitteveier og smitterisiko, symptomer og hivtesting. Denne delen av rådgivningstjenesten er et viktig bidrag i det forebyggende arbeidet for å hindre videre spredning av hiv, samt for å bekjempe irrasjonell smittefrykt og derigjennom fordommer og stigmatisering av mennesker som lever med hiv.

Gjennom rådgivningen oppfordrer HivNorge alle som har vært i en risikosituasjon, å teste seg for hiv og andre seksuelt overførbare infeksjoner, samt gir informasjon om hivtest og hvor man kan teste seg. I 2016 har HivNorge hatt en økende andel henvendelser relatert til PrEP, særlig om hvem som kan få PrEP og hvordan man kan gå frem for å få tilgang til denne forebyggende behandlingen.

Rådgivningstjenesten har en hivforebyggende funksjon ved å oppfordre til hivtesting, bidra til å øke antallet som tester seg, redusere mørketall, øke kunnskapen om hiv og smitteveier i befolkningen, øke kunnskapen om hva det vil si å leve med hiv, redusere stigma og diskriminering knyttet til hiv, avlive myter knyttet til hiv, produsere artikler til rådgivning/hjelp til selvhjelp for andre, gi opplysning om helsetilbud og oppfølging, utvikling av foredragsvirksomhet, fjerne barrierer for tilgang til medisinsk behandling og helhetlig behandlingstilbud og redusere stigma og diskriminering knyttet til hiv.

Påvirkningsarbeid

Kontinuerlig overvåking av den politiske situasjonen er nødvendig

HivNorge har vært spesielt aktive med politisk påvirkningsarbeid i 2016. Dette med bakgrunn i at regjeringen dette året la frem Stortingsmelding 34 – Verdier i pasientens helsetjeneste, også kalt Prioriteringsmeldingen. Det kom i meldingen frem at regjeringen ønsket å åpne for at alle hivmedisiner skulle vurderes gjennom en kost/nytte-analyse, på linje med alle andre medisiner. Dette var derfor en høyt prioritert oppgave for HivNorge å sikre at alle som lever med hiv i Norge fortsatt skal kunne få tilgang til den beste og mest effektive medisinen på blåreseptordningen.

Vi gjennomførte om lag ti møter med politikere på Stortinget, politiske partier, helse- og omsorgsministeren, og vi deltok på høring om Stortingsmelding 34. Vi fikk med oss både Nye Pluss og Sex og samfunn til å bidra med egne innspill til høringen. Det ble også laget en rekke faglige og politiske dokumenter som ble oversendt og fremført overfor myndighetene. Vi hadde også tett dialog med Norsk forening for infeksjonsmedisinere, ulike infeksjonsleger over hele landet og andre aktører på hivfeltet.

I tillegg hadde vi møter med ulike aktører fra legemiddelindustrien og bransjeforeningen LMI (Legemiddelindustrien), samt spesialister på samfunns- og helseøkonomi for å øke vår kompetanse for å kunne utrede konsekvenser av regjeringens

forslag. Vi ble videre kontaktet av enkeltpolitikere og komitémedlemmer som hadde tatt våre bekymringer til seg, noe som resulterte i en merknad fra hele komiteen og en merknad særskilt fra Arbeiderpartiet og Venstre som på langt nær sikrer at dagens regime for finansiering og organisering av hivmedisiner vil bestå inntil videre. Vi jobber videre med å overvåke situasjonen.

HivNorge har i over to år jobbet med å sikre PrEP på blåreseptordningen. I den anledning har vi gjennomført en rekke møter med Stortinget og helse- og omsorgsministeren, løftet frem saken i høringer og i ulike medier. Vi ble kjent med motstand mot innføring av PrEP på Stortinget og hos enkeltpolitikere og gjennomførte møter og sendte dokumentasjon og argumentasjon til disse over lang tid. Det ble i løpet av 2016 klart at de mest aktuelle aktørene tilknyttet hivfeltet var enige om hvordan PrEP burde innføres og organiseres. Dette bidro til at stadig flere organisasjoner satte saken på dagsordenen overfor myndigheter og i medier.

HivNorge og FRI – Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold – arrangerte også et eget debattmøte hvor PrEP var tema. Vi benyttet også Pride-arrangementene rundt omkring i landet til å profilere ønsket om å få innført PrEP. Vi hadde tett dialog med flere infeksjonsleger som

valgte å skrive ut PrEP til de som ble vurdert som kandidater. Mer enn 60 personer fikk PrEP over blåresept på Oslo universitetssykehus og Ahus i løpet av 2016. Senhøsten 2016 ble HivNorge invitert til helse- og omsorgsminister Bent Høie der han sammen med oss lanserte innføring av PrEP via mediene. I desember ble det klart at Olafiaklinikken fikk oppdraget med å organisere og drifte ordningen med PrEP, og at det skal følges opp gjennom forskning. 5. januar 2017 startet Olafiaklinikken opp med sitt tilbud. Det jobbes nå med å gjøre tilbudet nasjonalt.

HivNorge har i 2016 arbeidet med å få i gang arbeidet med revisjon av straffelovens paragrafer 237 og 238, bestemmelsene om smitteoverføring. Siden paragraf 155 i 2015 ble fjernet og erstattet av de nye paragrafene 237 og 238, har det skjedd mye både innenfor den medisinske utviklingen og ikke minst i aktuelle straffesaker. HivNorge har arbeidet med en sak der en person var tiltalt for å ha utsatt en annen for hivsmitte. Vedkommende var ikke smittet. Den tiltalte ble frifunnet i tingretten med bakgrunn i at infeksjonslege og sakkyndige dokumenterte at vedkommende var på vellykket hivbehandling og således ikke kunne ha smittet den fornærmede. Saken ble ikke anket. Således ligger domstolen foran lovgiver med tanke på dagens paragrafer. HivNorge gjennomførte høsten 2016 et møte med statssekretær i justis- og

beredskapsdepartementet og la frem forslag til fremdrift for endringer av de aktuelle paragrafene. Departementet bekreftet at de jobber med saken, og at de var kjent med den aktuelle tingrettsdommen. Det er klart at departementet har tatt tak i NOU 2012:17 Om kjærlighet og kjøletårn, det såkalte Syseutvalgets utredning, og jobber ut ifra denne. HivNorge jobber for at hele den medisinske delen av NOUen skal tilpasses den medisinske fremdriften og har bedt departementet sikre dette. Vi vil jobbe videre med dette i 2017, men med ny ledelse i departementet kan dette ta noe lengre tid enn antatt.

HivNorge har vært i høring om statsbudsjettet 2017 og bedt om mer midler til helhetlig ivaretagelse av hivpositive. Dette med bakgrunn i at antallet nye smittetilfeller har økt de siste seks-sju årene, mens tilskuddet til vårt og andre aktører på hivfeltets arbeid kun har vært indeksregulert. Det ble ikke bevilget ytterligere midler for 2017.

Vi har også vært på deputasjon i Helsekomiteen i Oslo kommune og bedt kommunen øke sin satsing på helhetlig ivaretagelse av hivpositive. På tross av at majoriteten av hivpositive er tilknyttet Oslo, er kommunen lite villig til å øke innsatsen overfor gruppen. HivNorge fikk en marginal økning for 2017.

HivNorge var aktivt med på ulike høringer og deltok i panel da Helsedirektoratet utarbeidet utkastet til regjeringens nye strategi for seksuell helse, som ble lansert like før jul.

Vår politiske innsats og medieinnsats har vært økende i 2016. Vi har fått mer enn 100 henvendelser fra og til politikere og medier i anledning vårt påvirkningsarbeid i året som gikk.

Internasjonalt

Deltakelse i flere fora

Det har vært et særdeles aktivt internasjonalt år for Hiv-Norge.

Vår styreleder Leif-Ove Hansen er også styreleder i Hiv-Norden der også rådgiver Bente Bendiksen er styremedlem. Hiv-Norden er en paraplyorganisasjon for de nordiske hivorganisasjonene. Hansen er også fast delegat i den norske delegasjonen til PCB (Program Coordinating Board) i UNAIDS, han har deltatt på begge PCB-møtene i 2016.

HivNorges jurist Johan Hougen deltok på FNs høynivåmøte i New York som delegat i den norske delegasjonen til møtet. HivNorge har også inngått samarbeid med den rumenske organisasjonen Musica Acosiata som driver seksualundervisning ved rumenske skoler. De ønsket innsikt i hvordan seksualundervisning var i Norge og på Island og søkte samarbeid. De var på studiebesøk i Norge og Island, og vi fikk også komme på studiebesøk til dem.

HivNorge har vært svært aktiv i Hiv-Nordens nye samarbeidsprosjekt i Estland, Latvia og Litauen. HivNorges leder har også vært hos ANSA Polen og holdt foredrag for 400 legestudenter om HivNorge og hvordan det er å leve med hiv.

Leif-Ove Hansen og Bente Bendiksen deltok sammen med journalist Olav André Manum på den store aidskonferansen AIDS 2016 i Durban i Sør-Afrika i juli, og det ble rapportert daglig på våre websider.

Økonomi

Balanse pr. 31.12.2016

	31.12.2016	31.12.2015
Omløpsmidler		
Fordringer		
Andre fordringer	183 912	352 644
Sum fordringer	183 912	352 644
Bankinnskudd, kontanter og lignende	2 954 883	1 465 018
Sum omløpsmidler	3 138 796	1 817 662
Sum eiendeler	3 138 796	1 817 662
Formålskapital		
Annen formålskapital 01.01	925 348	734 471
Årets resultat	321 831	190 877
Annen formålskapital 31.12	1 247 179	925 348
Formålskapital med restriksjoner pr 31.12	250 000	250 000
Sum formålskapital	1 497 179	1 175 348
Gjeld		
Leverandørgjeld	42 836	7 631
Ubrukte prosjektmidler	738 878	57 526
Skyldig offentlige avgifter	262 008	246 204
Annen kortsiktig gjeld	597 896	330 953
Sum kortsiktig gjeld	1 641 617	642 314
Sum gjeld	1 641 617	642 314
Sum formålskapital og gjeld	3 138 796	1 817 662

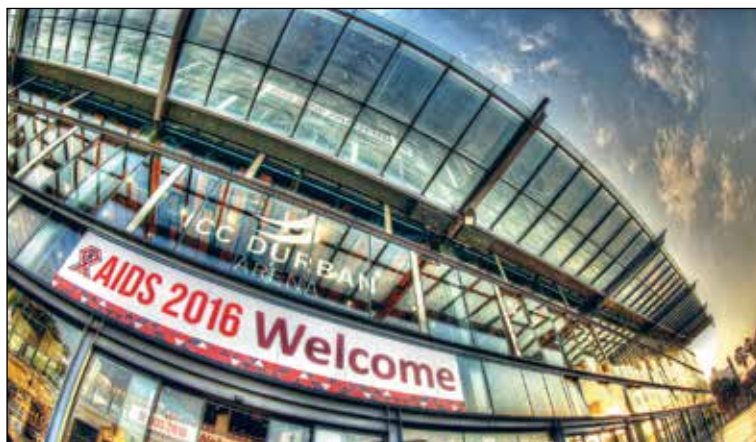
Resultatregnskap 2016

	Resultat	Budsjett	Prosent
Inntekter			
1.1) Medlemskontingenter	44 670	50 000	89,34 %
1.2) Offentlige tilskudd	6 197 095	5 495 000	112,78 %
1.3) Andre inntekter	1 153 552	1 145 000	100,75 %
1.4) Inntekter overført til neste år	-738 878		
1.5) Øremerkede prosjekter (VAD)	1 157 526	1 000 000	115,75 %
SUM driftsinntekter	7 813 965	7 690 000	101,61 %
2.1) Tiltak for økt mestring	1 095 919	1 471 249	74,49 %
2.2) Informasjonstiltak	2 072 641	2 254 891	91,92 %
2.3) Rådgivning og påvirkning	2 502 315	2 517 140	99,41 %
2.4) Internasjonal deltakelse	370 444	334 653	110,69 %
2.5) Øremerkede prosjekter	1 118 648	950 000	117,75 %
2.6) Regnskap, revisjon og annen adm.	355 328	353 161	100,61 %
SUM driftskostnader	7 515 294	7 881 094	95,36 %
Driftsresultat	298 671	-191 094	
3.1) Rente- og finansinntekter	23 407	15 000	156,04 %
3.2) Finanskostnader	246	3 000	8,20 %
Årets resultat	321 831	-179 094	

Styre og sekretariat

Generalsekretær Anne-Karin Kolstad innehar et overordnet ansvar for organisasjonens daglige virke, myndighet delegeres fra styret. Generalsekretæren er også ansvarlig redaktør av HivNorges websider og bladet POSITIV. I sekretariatet forøvrig Johan P. Hougen (juridisk rådgiver), Bente Bendiksen (rådgiver) og Arne Walderhaug (seniorrådgiver).

Følgende styrerepresentanter for HivNorge er valgt for perioden fram til årsmøtet i 2017: Styreleder Leif-Ove Hansen (personmedlem), nestleder Marcella Loyova (personmedlem). Styremedlemmer: Moira K. Eknes (personmedlem), Merete Klausen (org.medlem – Apotek I Storgaten), Morten Sortodden (org.medlem – PION) Dan-Henning Næss (personmedlem), Einar Seierstad (personmedlem). Varamedlem: Charlott Nordström (org.medlem – Norges Røde Kors) Andrés Lekanger (personmedlem) har trukket seg i perioden.

HivNorge
Christian Krohgs gate 34
0186 Oslo
T: 21 31 45 80
E: post@hivnorge.no
W: www.hivnorge.no

